

«Освітній потенціал уроків історичного та суспільствознавчого компонентів в умовах модернізації навчального середовища»

Реалізація нових освітніх стандартів у новому 2016-2017 навчальному році все більше спрямовуватиметься на впровадження *компетентнісних та особистісно орієнтованих підходів* у зміст освіти та особливо підкреслюватиметься *застосуванням здобутих знань у практичних ситуаціях*. Ці ключові підходи (*компетентнісні, особистісно орієнтовані й діяльнісні*) продовжуватимуть знаходити своє відображення у змісті сучасного уроку, адже урок сьогодні потребує суттєвої модернізації, оновлення його організаційно-методичних засад, якісного моделювання його структури й залучення інноваційної методики.

Потенціал – сукупність усіх наявних засобів, можливостей, запасів, резервів, прихованих здатностей, ресурсів, продуктивних сил, що можуть бути використані в будь-якій сфері, галузі, ділянці тощо.

Сучасне навчання суспільним дисциплінам повинно стати більш успішним. Освітній потенціал уроків історичного та суспільствознавчого компонентів в умовах постійного оновлення навчального середовища великий і у новому навчальному році складатиметься із передових, актуальних та інноваційних питань методики. Вчитель історії повинен зуміти прийняти всі виклики часу та удосконалитися у відповідності з його вимогами.

Фахове вдосконалення вчителя історії нині передбачає не лише навчання на курсах підвищення кваліфікації, яке відбувається один раз на 5 років, а й необхідність самостійно завбачити постійний доступ до інформації стосовно нових наукових та педагогічних технологій, уміння виробити можливості розширення кола професійної комунікації й власного кругозору. А ще – необхідність визначати шляхи практичної реалізації власного творчого потенціалу, нових ідей та планів, що істотно впливають на навчальний процес і процес особистісного та професійного зростання.

Інструментарієм забезпечення викладання історії та суспільних дисциплін за новими освітніми стандартами сьогодні виступають новітні активні форми і методи роботи на уроці і вчителеві вкрай потрібно знати про них, володіти ними та навчати дітей. *Проблема вибору методів навчання залишається, як завжди, за вчителем і залежно від її вирішення, буде вибудовуватися сам навчальний процес.* Обрані вчителем методи і інструменти будуть сполучною ланкою між навчанням і змістом суспільствознавчих предметів.

Отже, успішній передачі і ефективному сприйняттю навчального змісту можуть послужити конкретні нижчевказані навчальні методи та способи, на яких ми зосереджуємо увагу і якими вже користуються прогресивні вчителі історії Дніпропетровщини.

Наявність предметних сайтів чи блогів. Вони містять досвід роботи вчителів історії *із дистанційного навчання*, здебільшого домашнього, бо спонукають учнів до пошуку додаткової та довідкової інформації, мають посилання на корисні сайти, залучають учнів до роботи з картами та атласами, подають умовно-графічну наочність, опорні схеми, таблиці, розміщують пам'ятки та алгоритми роботи, подають інструментарій

контролю і самоконтролю онлайн-тестів, пазлів, стрічок часу, кросвордів, подають візуальні комплекси навчального характеру.

Енциклопедія «Вікіпедія». Вікі-енциклопедія – одне із перспективних мережових середовищ, яке дає змогу спільними зусиллями накопичувати велику кількість освітніх веб-ресурсів. Вікіпедія також є інтернет-спільнотою і соціальною мережею в Інтернеті.

Подану тут базу даних можна вільно використовувати в навчально-виховному процесі і, маючи у своєму розпорядженні подібний мережовий простір, можна досягнути чималих успіхів, наприклад:

- ✓ написання рефератів замінити на написання статей до Вікіпедії;
- ✓ додавати подальшу історичну чи юридичну інформацію, перехресні посилання, цитати, витяги із джерел до конкретного уроку та інше;
- ✓ користуватись вихідними текстами програм вікіджерел (<http://uk.wikisource.org>) та формувати в учнів критичне ставлення до інформаційних веб-ресурсів мережі Інтернет;
- ✓ використовувати розділ «Інформаційні технології Вікіпедії, мультимедійні дані вікісховища (<http://commons.wikimedia.org>);
- ✓ залучати на уроках матеріали із категорії «Історія України», порталу «Історія», порталу «Друга світова війна», порталу «Біографії», проекту «Вікіцитати» (<http://uk.wikiquote.org>) та історичні твори вікіджерел;

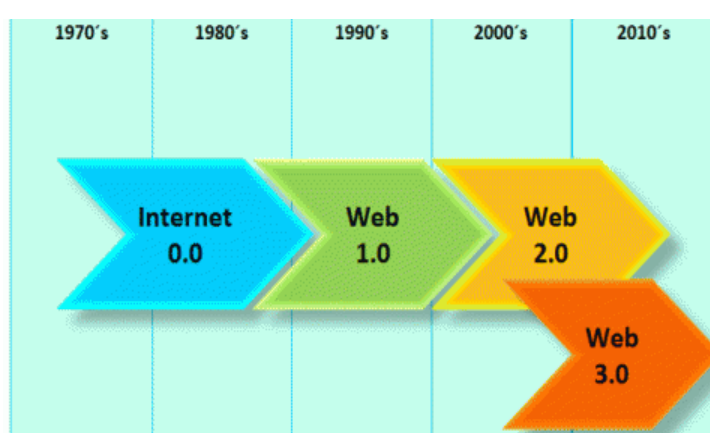
Вікіпедія - (англ. Wikipedia) – вільна загальнодоступна багатомовна універсальна енциклопедія. Назва утворена від слів «вікі» (технології для створення сайтів) і «енциклопедія».

12 мільйонів статей Вікіпедії написано спільно добровольцями зі всього світу, і усі ці статті можуть бути змінені ким завгодно, кому доступний сайт Вікіпедії.

- ✓ забезпечувати нові можливості для ефективної групової взаємодії учителя та учнів щодо колективного створення інформаційних ресурсів на сторінках Вікі та соціальних мереж тощо;
- ✓ розвивати вміння працювати в команді, аргументовано оцінювати прочитане у ході створення статей до Вікіпедії.

Використання на уроках історії статей із Вікіпедії сприятиме підвищенню в учнів мотивації до навчання та залученню їх до самостійної (індивідуальної, групової) дослідницької роботи на базі комплексного використання інноваційних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій з метою підвищення якості навчання.

Веб 2.0. Це друге покоління мережевих або соціальних сервісів Інтернету. На відміну від першого покоління сервісів Веб 2.0 дозволяє спільно діяти: обмінюватися інформацією, зберігати посилання та мультимедійні документи, створювати та редагувати публікації.

Тобто, із залученням на уроках сервісів Веб 2.0 відбувається активне налагодження соціальної взаємодії.

Приклади найпопулярніших сервісів Web 2.0, які можна використовувати на сучасному уроці історії:

- ✓ *пошукові системи та мультисервісні портали* мережі Інтернет «Google», «Rambler», «Yandex», «Yahoo!», «Мета», «UAportal – «Bigmir)net» та інші;

✓ *соціальні мережі* (Facebook, Instagram, Twitter, Google+, I.UA, Myspace, Mixi, Netlog, Qzone та інші);

✓ *платформи для блогів* - це створення та використання живих журналів, блог-

платформ для розміщення онлайн-ових щоденників (блогів) або окремих блогів на цих платформах. Назви їх шукайте на поданому поруч малюнку або у посиланні <http://www.optimization.com.ua/articles/top-free-online-blogging.html>

Використання цього сервісу уможливорює розміщення матеріалів та посилань на веб-ресурси для поширення досвіду, сприяє онлайн - дискусіям; допомагає потренуватись у виконанні інтерактивних тестів, організовує онлайн-роботу з учнями під час виконання домашніх завдань чи дистанційних консультацій з ними;

✓ *сервіс відео-хостингу «YouTube»*. YouTube (укр. - Ют'юб), – сервіс, що надає послуги хостингу відеоматеріалів. Користувачі можуть додавати, переглядати і коментувати ті або інші відеозаписи чи відеофрагменти. Завдяки простоті і зручності використання, YouTube став одним з найпопулярніших місць для розміщення відеофайлів.

На цьому ресурсі, як у банку довготривалого збереження інформації, вчителі та учні можуть представляти зняті фільми і кліпи до уроків, залишати любительські відеозаписи, долучаючи відеоблоги та створені «скриньки» педагогічних ідей з впровадженої теми.

Майстер-класи, навчальні проекти. Вони показують, що вчителі в них намагаються розповсюджувати власний педагогічний досвід й

розв'язувати найактуальніші проблеми методики навчання історії, наприклад, розвиток критичного мислення учнів на уроках історії, організація роботи з візуальними джерелами, використання інформаційних технологій (комп'ютерні ігри, сервіси Web 2.0), інтерактивні методи і прийоми навчання тощо.

Одночасно, майстер-класи - це ще й уміння вчителя ділитися педагогічними знахідками, що демонструють цікаві форми роботи, а у навчальних проектах - уміння показати потрібний підбір інформації на певний урок із медіаресурсів (фото, малюнки, реклама, плакати, радіо, кіно, телебачення, телесюжет, витяги із соціальних мереж, музика тощо) для здійснення та втілення навчальних проектів.

Також тут, через вільне володіння комп'ютером, вчителі демонструють проведені уроки, створений власний методичний та навчальний продукт: комп'ютерні презентації із музичним супроводом та елементами медіаграмотності, відео сюжети і відео задачі з правознавства за сценарієм і за участю учнів-акторів, «рухливі чи анімовані карти» у форматі Power Point тощо.

Прикладом прояву творчого потенціалу у педагогічній діяльності вчителів суспільних дисциплін Дніпропетровської області є майстер-класи вчителів-переможців у щорічних фахових Всеукраїнських конкурсах «Учитель року»:

- ✓ *Власової Наталі Сергіївни*, вчителя історії вищої категорії, старшого вчителя КЗО «СЗШ № 15» Дніпропетровської міської ради, яка отримала II місце у фінальному турі III етапу конкурсу «Учитель року – 2016» у номінації «Історія» (посилання: https://www.youtube.com/watch?v=KxdYIs6ZKT0&index=10&list=PLIGoA1PEos6ZrrV-btaq5sP_NuYMkPGYg);

✓ *Понурка Сергія Олександровича*, вчителя правознавства першої категорії КЗО «СЗШ № 42» Дніпропетровської міської ради, який посів I місце у обласному турі II етапу конкурсу «Учитель року – 2015» у номінації «Правознавство» (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=NODe4a3NLT4>)

Графічні опори. На різних етапах навчання на уроці вчителі історії та

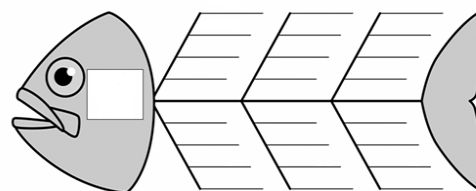
Кластер – це графічна форма організації інформації, коли виділяються основні смислові одиниці, які фіксуються у вигляді схеми з позначенням всіх зв'язків між ними. Він являє собою зображення, що сприяє систематизації та узагальненню навчального матеріалу.

учні створюють кластери, асоціативні образи, структурні схеми і таблиці, сенкани або сенквейни, «фішбоуни» тощо. При цьому учні не просто детально запам'ятовують навчальний матеріал, а запитують, досліджують, створюють, інтерпретують та дебатують за змістом конкретного історичного матеріалу.

Графічні опори виступають на уроці як творча робота, у якій є можливою реалізація власного бачення учнями проблеми, власний підхід, варіативність як засіб самореалізації,

самоутвердження. Окрім того, це пробуджує творчий потенціал школярів, бо схема може мати як найпростіший графічний вигляд, так і оригінальну форму представлення через певні предмети, образи (схема «Риб'яча кістка») тощо.

Схема "Риб'яча кістка"

Засоби масової комунікації (медіа). Передовсім, це вміння вчителя використовувати у підготовці до уроку книжки, періодичну пресу, радіо, телебачення, інтернет-медіа, кінематограф. А сьогодні це ще й застосування

на уроках мобільних телефонів, айподів, MP 3-плеєрів, відео та комп'ютерних ігор, музичних записів, реклами, постерів і флаєрів.

Хмарні технології в навчанні. Ті, хто володіє ними знає, що це технології, які надають вчителю та учням доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-сервіса. Приклади використання хмарних технологій у школі: електронні журнали і щоденники; тестування, бібліотека, медіатека, сховища файлів, електронна пошта з доменом школи.

Хмарні технології в навчанні надають ряд переваг:

- ✓ зниження потреби в спеціалізованих приміщеннях на кожен урок;
- ✓ виконання багатьох видів учбової роботи, контролю і оцінки online;
- ✓ економія дискового простору;
- ✓ безпека та відкритість освітнього середовища для вчителів і для учнів.

Таким чином, основні завдання шкільних курсів історичного та суспільствознавчого компонентів і у новому навчальному році продовжаться через реалізацію освітнього потенціалу вчителя шляхом раціонально обраних засобів і методичних прийомів навчання і вимагатимуть від вчителя творчого підходу, особливо у виборі та доцільному використанні новітніх освітніх технологій.

І наостанок, підвищення якості уроків може відбутися лише за готовності вчителя змінюватися самому та втілювати прогресивні зміни у навчальний процес. *Адже змінилась не лише сума знань, необхідна сучасній людині, а ще більші зміни відбулися у способах вивчення нового.*